

Huvudman

Kristna Skolföreningen i Malmö
Org. nr: 8460026654
styrelsen@mariaskolan.net

Beslut

Datum 2024-08-14
Dnr 2024:2442
Sida 1 (9)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Mariaskolan i Malmö kommun.

Beslut

Avstående från ingripande

Skolinspektionen avstår med stöd av 26 kap. 12 § p. 2 skollagen (2010:800) från att ingripa mot Kristna Skolföreningen i Malmö avseende brist rörande att undervisningen ska vara saklig och vila på vetenskaplig grund. Skolinspektionen avslutar därmed ärendet i denna del.

Beslutet om avstående från ingripande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser att undervisningen ska vara icke-konfessionell.

Om ärendet

Skolinspektionen har under våren 2024 genomfört en riktad tillsyn av Mariaskolan i Malmö kommun med Kristna Skolföreningen i Malmö som huvudman.

I tillsynen har Skolinspektionen utrett om verksamheten vid Mariaskolan följer gällande bestämmelser om att undervisningen i biologi, religionskunskap och samhällskunskap är saklig, allsidig och vilar på vetenskaplig grund samt att undervisningen är icke-konfessionell.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare som undervisar i samhällsorienterade (SO)- och naturorienterade ämnen (NO), personal som undervisar i livs- och kristendomskunskap, rektor och biträdande rektor samt genom observationer den 20-21 mars 2024. Skolinspektionen har även haft en kompletterande digital intervju med lärare den 14 juni 2024.

Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat huvudmannens skriftliga information om livs- och kristendomskunskap och den kristna profilen på skolan. Skolinspektionen har även efter besöket begärt in kompletterande dokumentation i form av läsårsvisa ämnesplaneringar i NO/biologi för årskurs 1-9 samt lektionsplaneringar

med tillhörande elevuppgifter i NO/biologi för årskurserna 4-9 avseende det centrala innehållet som rör evolutionsteorin. Skolinspektionen har även tagit del av utdrag ur de läroböcker som använts i biologiundervisningen i årskurs 4, 5, 6 och 9. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Avstående från ingripande

Undervisningen är saklig, allsidig och vilar på vetenskaplig grund

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Intervjuade lärare berättar att de planerar och genomför sin undervisning utifrån syfte och centralt innehåll i kursplanerna för respektive ämne. Lärare uppger vidare att skolans konfessionella inriktning varken påverkar deras undervisning eller vilka läromedel de väljer att använda. Det finns inte heller något som lärarna undviker att undervisa om mot bakgrund av skolans konfessionella inriktning. Vidare uppger lärare att de uppmuntrar eleverna till diskussion och elever uppger att de kan säga vad de tycker och tänker.

På Skolinspektionens frågor kring utvalda delar av det centrala innehållet i ämnena religionskunskap, samhällskunskap och biologi berättar elever och lärare samstämmigt att eleverna exempelvis fått lära sig om ateism samt om olika religioner och deras traditioner och högtider. Eleverna har även fått undervisning om sociala roller, normer och jämställdhet samt har fått lära sig om reproduktion, sexualitet, samtycke, relationer och kärlek. Exempelvis har de pratat om olika familjekonstellationer och att en familj

kan bestå av två mammor eller pappor. De äldre eleverna har även fått lära sig om abort och preventivmedel.

Livs- och kristendomskunskap

Av inlämnad dokumentation samt alla intervjuer framgår att skolans elever, inom ramen för skolans val, har undervisning i livs- och kristendomskunskap (härefter benämnt skolans val). Av inlämnad dokumentation framgår att undervisningen i skolans val är en fördjupning i samhälls- och naturorienterande ämnen, hem- och konsumentkunskap och svenska samt läroplanens inledande delar som avser skolans värdegrund och uppdrag. Vidare framgår att undervisningen behandlar teman såsom etik och moral, identitet och relationer, mänskliga rättigheter och bibelkunskap (kända bibelberättelser, källor, hur man hittar i en bibel). Elever säger att de i undervisningen i skolans val exempelvis pratar om vänskap och mobbning på nätet. Någon elev säger att skolans val handlar om att tänka smart och att man kan ta olika vägar. Elever säger också att de bland annat pratar om livet, vad eleverna upplever och vad som är viktigt för dem, såsom elevernas gymnasieval. Några elever uppger att de ibland läser delar ur bibeln som de sedan exempelvis får återskapa genom teater. Elever säger att lärare inte framställer någon religion som bättre eller sämre. I samtliga intervjuer uppges att alla elever, oavsett religiös tillhörighet, kan delta i undervisningen.

Biologi - evolutionsteorin

I intervju med lärare som undervisar i NO/biologi framkommer i huvudsak följande. Eleverna ges undervisning om evolutionsteorin i årskurserna 4, 5, 6 och 9. Enligt flera lärare påverkas inte undervisningen av skolans kristna profil och den påverkar inte heller det material de använder sig av. På fråga om vad undervisningen om naturvetenskapliga teorier innefattar/hur den går till, uppger en lärare att hen då pratar med eleverna om att det finns olika teorier att förklara det med; evolutionsteorin som finns i böckerna och andra teorier. De andra teorier som hen tar upp är intelligent design och bibelns skapelseberättelse.¹ Lärare säger att det står i läroplanen att eleverna ska lära sig om olika teorier utifrån människors olika uppfattningar och att det är viktigt att eleverna förstår att det inte finns någon motsägelse mellan religion och naturvetenskapliga teorier utan att det går att vara både kristen och naturvetare.

Skolinspektionen har efter sitt besök på skolan tagit del av skolans lokala ämnesplaneringar samt tillhörande lektionsplaneringar i NO/biologi

¹ Intelligent design är en idé som gör gällande att en intelligent kraft är inblandad i uppkomsten av den levande naturen. Nationalencyklopedin, *intelligent design*. Hämtat från Nationalencyklopedins hemsida <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/intelligent-design>, den 12 augusti 2024.

avseende evolutionsteorin. Vidare har Skolinspektionen tagit del av utdrag ur de läroböcker som används i denna undervisning. Av ämnesplanen för årskurs 9 framgår bland annat att eleverna under vecka 19-20, vårterminen 2024, ska ges undervisning i *Livets uppkomst, utveckling och mångfald samt evolutionens mekanismer*. I undervisningen ska biologiboken "Liber spektrum biologi" samt ett antal sidor i boken "Guds värld" användas.² Som metod anges Gemensam teori från biologiboken och boken "Guds värld".

I boken "Guds värld", avsnitt 14. Geologiska modeller, anges under rubriken "Tre möjligheter" bland annat följande.

Även om de flesta geologer idag tror att jorden är väldigt gammal, finns det också många geologer som anser att jorden inte är så gammal och att lagren i de sedimentära bergarterna till största delen kommer från syndafloden. [...] För de flesta geologer och andra kommer valet här att stå mellan att tro på en världsomspännande översvämning så som den beskrivs i bibeln, eller att tro på miljontals år av gradvis avläggning av lager. Detta val får också konsekvenser för synen på teologi. Fossiler representerar lidande och död som måste placeras antingen miljontals år innan människan skapades, eller efter att Gud lade allt skapat under förgängligheten, vid syndafallet.

Vidare anges i avsnitt 15. Hur bildas fossiler?, under rubriken "Vips så har du ett fossil?" bland annat följande.

Även om en död fisk hypotetiskt skulle täckas av ett litet lager sand direkt efter att det dött, skulle olika smådjur borra sig ner i sanden på jakt efter föda och därmed förstöra både fisken och de lager fisken annars skulle ligga i. På land skulle rävar eller andra asätare sniffa upp döda och begravnade djur och gräva upp dem. Ändå hittar vi rena «kyrkogårdar» med tusentals välbevarade fossil begravnade i lager. Det som bäst förklarar dessa «kyrkogårdar» är en stor översvänningskatastrof så som den beskrivs i bibeln.

I avsnitt 17. Dinosaurierna, då? anges under rubriken "Bibeln om dinosaurier" bland annat följande.

Bibeln säger inte så mycket om dinosaurier, men den berättar det viktigaste. För det första är Bibeln mycket tydlig med att Gud skapade allt. [...] De flesta dinosaurier klassas som reptiler. Bibeln berättar att landlevande djur, inklusive reptilerna, skapades på den sjätte dagen, strax före människorna. I berättelsen om Noa och arken är det också tydligt att många reptiler skulle komma att dö, samtidigt som ett par av varje slag skulle räddas i arken.

I kompletterande intervju med lärare som undervisar i ämnet biologi framkommer bland annat följande. En lärare har använt materialet "Guds värld" i biologiundervisningen i årskurs 9 under de två senaste läsåren. I ämnet biologi ingår att eleverna ska få lära sig att skilja på

² Susanne Fabricius, Fredrik Holm m.fl, *Liber spektrum biologi*, Liber (2022); Andreas Årikstad,, *Guds värld*, Timoteus förlag (2022)

naturvetenskapliga och andra teorier om till exempel livets uppkomst och läraren har därför pratat om att en del tror på skapelsen och eleverna har då fått läsa i boken "Guds värld". Ungefär en halv lektion har ägnats åt materialet under vårterminen 2024, då samtliga elever deltog. Undervisningen berörde främst delarna som rör fossiler. Som fördjupning kunde eleverna därutöver välja att jobba vidare med de kopierade sidorna i boken "Guds värld" och vissa elever valde då att fördjupa sig om dinosaurier. Den obligatoriska uppgiften för eleverna avseende ämnesområdet var att lämna in svar på instuderingsfrågorna i biologiboken "Livets uppkomst och utveckling". Vad gäller intelligent design har läraren tagit upp det som lyfts i en del biologiböcker kring att "något mycket intelligent måste ligga bakom allting, eftersom det är så perfekt". Många av skolans elever har fått med sig hemifrån att det är Gud som har skapat världen och det är därför viktigt som lärare att lyfta att man kan tänka olika. Om lärare endast pratar om evolutionsteorin så finns det elever som väljer att inte lyssna.

I den kompletterande intervjun uppger lärarna också att skolan nu har tagit beslut om att inte använda boken "Guds värld" mer i biologiundervisningen. Detta eftersom det material som används i biologiundervisningen måste vara forskningsbaserat och skapelseberättelsen inte har en plats inom biologin.

Huvudmannen har i yttrande till Skolinspektionen uppgett att Mariaskolan vinnlägger sig om att all undervisning ska vara förankrad i respektive ämnes kursplan. Skolledningen har dock inte varit fullt uppmärksam vad gäller ämnesområdet "livets uppkomst" inom biologin och har i samband med Skolinspektionens tillsyn blivit medvetna om att det funnits enstaka inslag som inte hör hemma i ämnets undervisning. Materialet "Guds värld" har därför tagits bort och kommer inte att användas mer i undervisningen. Samtliga lärare som undervisar i biologi har fått information om att undervisningen om livets uppkomst ska ha evolutionsteorin som grund och att kritiska synpunkter på teorin inte ska ingå i undervisningen. I undervisningen ska det belysas att det inte behöver vara en motsättning mellan tro och vetenskap.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 5 § skollagen framgår bland annat att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat följande. De nationella styrdokumenterna ger läraren utrymme att välja innehåll och metoder för att nå målen. Detta kräver ett vetenskapligt förhållningssätt i bemärkelsen att kritiskt granska, att pröva och att sätta enskilda faktakunskaper i ett sammanhang. Arbetet i skolan med att välja innehåll och metod och att

värdera resultatet ska därför präglas av ett vetenskapligt förhållningssätt och kunskaper som grundar sig på relevant forskning och beprövad erfarenhet. (...) Utbildningen, och de läroplaner och kursplaner som styr den, vilar självklart på forskningsbaserad grund och beprövad erfarenhet. (...) Regeringen förslår formuleringen "vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet". Både utbildningens innehåll och den pedagogik som används omfattas av bestämmelsen. Formuleringen tydliggör också lärares ansvar att bedriva en undervisning som vilar på vetenskaplig grund. (prop. 2009/10:165, s. 223 f.)

Av Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 22), 1. Skolans värdegrund och uppdrag under rubriken "Saklighet och allsidighet" framgår att skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen.

Av Lgr 22, 5. Kursplaner, framgår kursplaner, centralt innehåll samt betygsriterier för respektive ämne i grundskolan.

I kursplanen för ämnet biologi anges att eleverna ska få inblick i naturvetenskapens världsbild med evolutionsteorin som grund och på så sätt kunna utveckla sin förmåga att skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att den undervisning som eleverna vid Mariaskolan fått inte uppfyller författningarnas krav gällande saklighet och vetenskaplig grund.

Skolinspektionens utredning visar inte annat än att elever i undervisningen i NO/biologi ges undervisning om evolutionsteorin. Av utredningen framgår dock att undervisningen om evolutionsteorin för eleverna i årskurs 9 också har behandlat andra teorier, såsom bibelns skapelseberättelse och intelligent design. I denna undervisning har litteratur använts (boken "Guds värld") som ställer sig kritisk till och ifrågasätter den naturvetenskapliga världsbilden till förmån för den bibliska skapelseberättelsen. Exempelvis anges i boken att det som bäst förklarar bildandet av fossiler är "en stor översvämningskatastrof så som den beskrivs i bibeln".

Att eleverna ges en undervisning som inte uppfyller kraven avseende saklighet och vetenskaplig grund är allvarligt. Det innebär dessutom en påtaglig risk för att eleverna genom undervisningen inte ges möjlighet att

skilja mellan naturvetenskapliga och andra sätt att beskriva och förklara omvärlden, såsom kursplanen i ämnet biologi föreskriver.

Skollagens krav på att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet är en grundläggande princip för utbildningen i svensk skola. Lärare i grundskolan ska bedriva en undervisning som vilar på vetenskaplig grund. I detta ingår att undervisa eleverna utifrån läromedel som bygger på vetenskapliga fakta.

Även om skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram innebär det inte en frihet för lärare att avvika från kursplanernas innehåll och den vetenskapliga grund som dessa tar sin utgångspunkt i. Enskilda lärares eller elevers uppfattningar får således inte ges inflytande över undervisningen på sätt att kravet på att undervisningen ska vara saklig och vila på vetenskaplig grund riskerar att åsidosättas.

Vad gäller allsidighet har det inte framkommit att huvudmannen brutit mot författningarna.

Val av ingripande

Skolinspektionen får med stöd av 26 kap. 12 § skollagen avstå från att ingripa om en överträdelse är ringa (p. 1), den vars verksamhet granskas vidtar nödvändig rättelse (p. 2), eller det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande (p. 3).

Skolinspektionen har ovan bedömt att Kristna Skolföreningen i Malmös verksamhet vid Mariaskolan inte uppfyller kraven på att undervisningen ska vara saklig och vila på vetenskaplig grund. Detta är allvarligt. Skolinspektionen bedömer dock att huvudmannen, genom att ha informerat berörd personal om att undervisningsmaterial som används inom ramen för biologiundervisningen ska vara forskningsbaserat samt genom att ha tagit bort boken "Guds värld" från undervisningen, vidtagit nödvändig rättelse. Skolinspektionen finner därför skäl att avstå från att ingripa och avslutar ärendet i denna del.

Områden utan konstaterade brister

Undervisningen är icke-konfessionell

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervjuer med såväl elever som lärare och rektorn framkommer att det inte förekommer några konfessionella inslag i undervisningen; varken i skolans val eller i övrigt. Exempelvis säger elever att det inte förekommer

bön eller psalmsång/religiösa sånger och lärare som undervisar i skolans val uppger att det inte förekommer några bekännande eller förkunnande inslag i den undervisningen. Både dessa lärare och rektorn uppger att de i undervisningen i skolans val kan prata med eleverna *om* en bön, i syfte att eleverna ska känna till och förstå en bön. Rektorn uppger att de gjorde en förändring för tre år sedan och att det sedan dess inte förkommer några konfessionella inslag alls i undervisningen. Personal har informerats både skriftligt och muntligt om att inga konfessionella inslag får förekomma i undervisningen. Enligt rektorn genomförs observationer i klassrummen och skolledningen har inte fått några indikationer på att det förekommer konfessionella inslag i undervisningen.

Rättslig reglering

Enligt 1 kap. 3 § skollagen avses med undervisning de processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden. Med utbildning avses verksamhet som bedrivs av en huvudman enligt denna lag inom vilken barn eller elever deltar i undervisning och andra aktiviteter.

Enligt 1 kap. 3 § skollagen avses med konfessionell inriktning, en inriktning på verksamhet som innebär att det där förekommer konfessionella inslag. Vidare framgår att med konfessionella inslag avses bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss religion och som initieras och genomförs av huvudmannen eller på dennes uppdrag.

Av förarbetena till ovan nämnda bestämmelser i skollagen (prop. 2021/22:157, s. 109) framgår att formuleringen "bekännande eller förkunnande inslag som tillhör en viss religion" avser religionsutövande som ligger nära religionsfrihetens kärna enligt regeringsformen. Inslag som omfattas är till exempel trosbekännelse, bön och predikan. Betydelsefullt kan också vara i vilket sammanhang en handling sker. Även sjungande av religiösa sånger eller recitation av religiösa texter kan innebära bekännande eller förkunnande beroende på ordalydelsen och omständigheterna när detta utförs.

Enligt 1 kap. 7 § skollagen ska undervisningen vid fristående skolor vara icke-konfessionell.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Att elever får lära sig *om* bön på det sätt och med det syfte som framkommit i

utredningen i detta ärende, kan enligt Skolinspektionens mening inte anses utgöra bekännande inslag. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Johanna Tinghammar Bruck

Beslutsfattare

Signerat av: Johanna Tinghammar Bruck

Utredaren Elin Andersson har varit föredragande. I ärendets handläggning har även utredaren Eleonore Lindén och regionstabsjurist Maria Nyman medverkat.